

Prosjektbeskrivelse

Prosjekttittel:	Tenk fremover! – Livsmestring for ungdom med nedsatt hørsel.
Søkerorganisasjon:	HLF
Prosjektleder:	Stina Helmen

1. Soliditet

1.1 Bakgrunn for prosjektet/tiltaket

Prosjektet *Tenk fremover!* er rettet mot ungdom med nedsatt hørsel i videregående opplæring og overganger til videregående. Vi har god kjennskap og erfaring med ulike utfordringer og behov denne gruppen opplever i skolehverdagen og gjennom ungdomstiden. Dette gjelder både faglig og psykososialt. Det faglige handler mye om at nedsatt hørsel er et kommunikasjons handikap og de går glipp av mye i undervisningen. Psykososialt er det utfordrende å være annerledes og skille seg ut i barne- og ungdomsårene, samt at det å ha nedsatt hørsel ofte fører til mange misforståelser og opplevde pinlige situasjoner i sosiale sammenhenger.

Briskeby videregående skole har drevet skole for elever med nedsatt hørsel fra 1956, da skolen ble grunnlagt for å bedre skolehverdagen for elever med nedsatt hørsel. Utadrettede tjenester ved HLF Briskeby rehabilitering og utadrettede tjenester har i mange år arbeidet med elevkurs, råd og veiledning til elever med nedsatt hørsel i ordinær videregående opplæring. Vi har derfor lang erfaring med og god kjennskap til faglige og sosiale utfordringer denne gruppen opplever, gjennom vårt arbeid med utallige elever. Mange av elevene som starter på skolen har sterke historier fra tidligere skolegang med mobbing, utenforskap og ensomhet. Dette forteller elevene selv når de starter på Briskeby vgs. I tillegg har vi fått mange historier og beskrivelser fra fagpersoner og foreldre som er fortvilet over situasjonen til sitt hørselshemmede barn i skolehverdagen og på fritiden. Mange tar kontakt med oss for å søke hjelp, råd og anbefalinger i forhold til dette. Det kommer tydelig frem et behov for å kunne hjelpe ungdommene i disse situasjonene. Avhengig av den enkeltes situasjon, kan det være behov på ulike nivåer, men generelt er det utfordringer med å mestre skolehverdagen og det psykososiale i hverdagen med jevnaldrende. Det er ofte mer komplekst og utfordrende å være ungdom med nedsatt hørsel enn normalthørende, da hørselen er en faktor som påvirker mye. I tillegg erfarer vi at det generelt er liten kunnskap i skolesystemet og ordinært hjelpeapparat om hvilke sekundærvirkninger nedsatt hørsel kan gi.

Forskning viser at barn og unge med nedsatt hørsel opplever mer utenforskap enn jevnaldrende. En kunnskapsoppsummering gjennomført ved NTNU (P. Kermit) oppsummerer tilstanden i nordiske skoler og barnehager for barn med nedsatt hørsel. Resultatene oppsummeres i tre hovedpunkter: «1) De oppnår som gruppe dårligere resultater på skolen sammenliknet med typisk hørende jevnaldrende 2) Har større psykososiale utfordringer, er mer ensomme og sliter med å oppnå den opplevelsen av medlemskap i jevnaldrendefellesskap som mange andre tar for gitt. 3) Det er ingenting som tyder på at de blir tatt med på råd hverken når utdanningsopplegget deres utformes eller underveis i utdanningsløpet. «

På våre elevkurs for ungdom med nedsatt hørsel erfarer vi at det er utfordrende for den enkelte å håndtere alle tilleggsutfordringene et hørselstap fører med seg. Elevene forteller om misforståelser og utfordringer i sosiale sammenhenger med jevnaldrende normalthørende. Det er svært nyttig for den enkelte å kunne dele erfaringer med andre ungdom i samme situasjon på våre elevkurs. I tillegg ser vi at de ofte har behov for mer kunnskap og ulike verktøy som utruker de til å mestre sin egen hverdag.

Høsten 2020 kom ny læreplan i grunnskolen og videregående opplæring. I denne er det tre tverrfaglige temaer i overordnet del som skal være gjeldende i alle fag. Et av de tverrfaglige temaene er folkehelse og livsmestring. Innenfor dette temaet ser vi stor relevans for vårt prosjekt, da prosjektet vil ha livsmestring som et hovedfokus. I ny læreplan står følgende: «Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen

skal gi elevene kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende. Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Temaet skal bidra til at elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte. Aktuelle områder innenfor temaet er fysisk og psykisk helse. Verdivalg og betydningen av mening i livet, mellommenneskelige relasjoner, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner hører også hjemme under dette temaet.» Skolene jobber nå med ulike tilnærminger til den overordnede delen. Vi har ingen holdepunkter for å tro at det blir utviklet materiale og undervisningsopplegg rettet mot ungdom med nedsatt hørsel. Vi ønsker å utarbeide dette kurskonseptet nå. Av erfaring og forskning vet vi at hørselshemmede unge kan trenge hjelp til å øke sin grad av livsmestring. Prosjektet vil da teste ut om dette er en god metode for å implementere livsmestring for vår målgruppe, og for å få gjennomført dette er vi avhengig av prosjektmidler.

Prosjekt mål

Utvikle og gjennomføre kurskonseptet *Tenk fremover!* for hørselshemmede unge.

Det ferdige produktet vil være et elevkurs som skal tilbys ungdom med nedsatt hørsel. Deltakelsen skal være tilgjengelig for ungdom fra hele landet. Innholdet i kurset og metodene skal videreformidles til knutepunktskolene som har elever med nedsatt hørsel, slik at flere kan benytte kurset og få kompetanseoverføring fra dette prosjektet. Knutepunktskoler er 5 videregående skoler i Norge som har egne tilbud for elever med nedsatt hørsel.

Resultatmål

Gjennomføre 3 elevkurs med inntil 12 deltakere per kurs i prosjektperioden og evaluering underveis med tilbakemelding fra deltakerne, for å gjøre nødvendige tilpasninger på kurset.

Deltakerne skal kunne anvende og kjenne til aktuelle kognitive verktøy.

Deltakerne skal bli bevisst hvilke faktorer som påvirker egen livsmestring.

Deltakerne skal oppleve mestring av eget hørselstap. Kunne gi eksempler på hva som gir mestring av eget hørselstap.

Effektmål

Øke grad av livsmestring hos unge med nedsatt hørsel.

Lage et elevkurs som kan implementeres på Briskeby vgs. og kurstilbudet til utadrettede tjenester ved HLF Briskeby. Utadrettet tjeneste er del av selskapet HLF Briskeby rehabilitering og utadrettede tjenester og arbeider med kompetansetjenester til elever i videregående opplæring med nedsatt hørsel, har en nasjonal rådgivningsrolle.

1.2 Aktivitet/tiltak/metode

1.2.1 Beskrivelse av tiltak

Første halvår skal elevkurset planlegges, konkretiseres og utarbeides et program for gjennomføringen av elevkurset. Det innebærer å samle kunnskap og innhente kompetanse. Prosjektgruppen vil ha jevnlig møter og tett samarbeid med konsulent (beskrevet i avsnitt 3.1) ved senter for helsefremmende arbeid.

I tillegg vil ressursgruppen med sin kompetanse være viktige bidragsytere i denne fasen. En gruppe elever på Briskeby vgs. «– referansegruppe med elever–» skal også komme med innspill og bidra i utviklingen av elevkurset i denne fasen, dette i samarbeid med kontaktlærer.

Plan for markedsføring av kurset, for at tilbudet skal bli kjent for aktuelle deltakere i hele landet, utvikles i planleggingsfasen. Gjennom vårt arbeid med markedsføring og gjennomføring av våre ordinære landsdekkende tilbud ved HLF Briskeby har vi opparbeidet oss erfaring og nettverk som muliggjør å nå ut

nasjonalt. Referansegruppen med elever på Briskeby vgs. vil også bli benyttet for å komme med ideer og innspill til dette arbeidet.

Planlegging og utvikling av elevkurset vil være første del av tiltaket, deretter konkret gjennomføring. Konkret gjennomføring av elevkurset skal være 3 kurs med 12 deltakere per kurs.

Elevkurset er tenkt å bestå av en kombinasjon av fysisk og digital samling, samt digital oppfølging mellom den fysiske samlingen og den digitale samlingen. I arbeidet med et livsmestringskurs og temaene i prosjektet er det behov for å kunne være prosessorientert. De skal dele erfaringer og jobbe i prosess med egen refleksjon og utvikling både på samlingen og i tidsrommet mellom samlingene. Den første samlingen vil være fysisk på et par dager, samling to vil være en dag digitalt. Mellom samlingene skal deltakerne arbeide med sin egen handlingsplan, hvor de vil få individuell, eventuelt også gruppevis, oppfølging av prosjektmedarbeider før andre samling. Det vil være 2 til 3 måneder mellom første og andre samling. Digital gjennomføring på deler av kurset kan øke muligheten for deltakelse for enkelte. HLF Briskeby rehabilitering og utadrettede tjenester tilbyr landsdekkende kurstilbud til voksende innen hørselsrelaterte områder. De har gode erfaringer med gjennomføring av digitale kurs for hørselshemmede voksne i vår rehabilitering og kursvirksomhet. Ungdom i hele landet har nå opparbeidet seg erfaring i å delta i digital undervisning fra egen skolehverdag. Samtidig erfarer vi fra andre elevkurs at ungdom også har behov for å møtes fysisk for å kunne skape et trygt og inkluderende fellesskap, enklere etablere dialog og åpenhet. Med bakgrunn i dette ser vi det hensiktsmessig å utvikle et elevkurs som har kombinasjonen av både fysisk og digital gjennomføring.

Temaer som er aktuelle å ha med vil være psykisk og fysisk helse, kosthold, søvn, mestring av stress, hvordan hjernen blir påvirket av ulike faktorer, sosiale koder, samt fokusere på å ta ansvarlige livsvalg. Vil gi opplæring i ulike metoder og verktøy blant annet hensiktsmessige kognitive verktøy. Metodikken med oppdagelsesfokus, som innebærer å styrke den enkelte gjennom oppdagelse av egne ressurser og muligheter, vil bli sentral. Denne er konkretisert og forskningsbasert av konsulenten som vil bidra inn i prosjektet.

Kurset vil omfatte undervisning, aktiviteter og sosial samhandling, med mye fokus på aktiv deltakelse av den enkelte.

Arbeidsmetodene i kurset vil være varierte og tilpasset ungdommene, temaene, samt målet med prosjektet. Dette innebærer gruppearbeid, individuelt arbeid, fysisk aktivitet, kreative prosesser, refleksjonsspørsmål og oppgaver. Mulighet til å kunne lage et produkt med form og farge vil kunne skape gode prosesser og refleksjon for den enkelte.

Vil innhente informasjon og kunnskap fra samarbeidspartnere i ressursgruppen (definert i avsnitt 3.1) der det er naturlig i de ulike fasene av prosjektet. Etter hvert kurs vil deltakere gi en evaluering av kurset og prosjektgruppen vil evaluere metoden og måloppnåelse i tillegg til å gjennomføre møter med konsulenten. Deretter gjøre nødvendige, hensiktsmessige tilpasninger og endringer i kurset. Det er dermed behov for å kunne gjennomføre 3 elevkurs for å sikre kvalitetsutvikling.

1.2.2 Deltakere

Kurset er for ungdom fra hele landet med nedsatt hørsel i alderen 15 til 19 år. Vi vil rekruttere deltakere via sosiale medier, annonser, samarbeidspartnere samt ressursgruppen.

Vi har lang erfaring i å rekruttere deltakere til ulike prosjekter og elevkurs på tilsvarende måte.

Det er naturlig med 12 deltakere per kurs. I løpet av prosjektet vil det bli gjennomført 3 elevkurs. Ved videreføring av kurset ved HLF Briskeby etter prosjektet vil det årlig kunne bli gjennomført to kurs, samt vurdert om antall deltakere per kurs skal økes fra 12 deltakere.

1.2.3 Etikk og personvern

Når det gjelder personvern vil vi følge personvernforordningen og våre rutiner utarbeidet ut ifra lovverket dokumentert i selskapets personvernerklæring.

Refleksjonsprosessen og det personlige arbeid med egen livsmestring kan bli personlig, samt være utfordrende og krevende for den enkelte. Det er viktig å arbeide med gruppedynamikken og skape tillit, samt innføre interne regler i gruppen. Disse vil omhandle punkter på at det som deles av personlig informasjon ikke skal viderefremmes til andre utenfor gruppen. Alle deltakerne i gruppen må skrive under på en taushetserklæring.

Etikk og personvern vil være et tema i oppstarten av prosjektet med deltakerne.

1.2.4 Evaluering

Vil utarbeide et digitalt skjema med ulike spørsmål som skal besvares før kurset og tilsvarende skjema besvares etter kurset er fullført, for å undersøke måloppnåelsen til den enkelte deltaker på kurset. Spørsmålene i skjemaet knyttes opp mot prosjektmål, resultatmål og effektmål.

2. Virkning

2.1 Antatt virkning av prosjektet/tiltaket

Antatt virkning av prosjektet er at den enkelte deltaker skal oppleve stor verdi i forhold til økt livsmestring, ved å kunne møte ulike utfordringer på en hensiktsmessig måte med konkrete verktøy i fremtiden. Gjennom å selv få erfart og prøvd ut ulike kognitive metoder, fått veiledning og økt kunnskap om hva som påvirker egen mestring og hvilke faktorer som er sentrale i forhold til dette. Hvordan det påvirkes dagliglivet for den enkelte, både skolehverdagen og fritiden samt i samhandling med andre jevnaldrende normalt hørende. Dette vil gi økt mestring av eget hørselstap og sekundæreffekter av hørselstapet for ungdommen. På våre kurs for yrkesaktive bemerker mange av deltakerne at de skulle hatt tilsvarende kurs når de var unge. Det kurset handler mye om å mestre yrkeslivet som hørselshemmet. Dessverre har mange av deltakerne gjort seg den etterpåkloke erfaringen at mye av denne informasjonen og kunnskapen burde hvert tilegnet tidligere i livet. Det er derfor hensiktsmessig å kunne utvikle et slikt elevkurs for ungdom med nedsatt hørsel.

HLF Briskeby rehabilitering og utadrettede tjenester vil kunne levere et målrettet og oppdatert nasjonalt tilbud til ungdom med hørselsutfordringer. Elevkurset vil også etter prosjektet kunne bli gjennomført av knutepunktskolene, da kompetansen fra prosjektet vil bli formidlet til dem.

I et større perspektiv vil dette kunne påvirke elevens mulighet til å fullføre sin utdanning og starte en yrkeskarriere, som vil kunne gi en samfunnsgevinst.

2.2 Tiltak for formidling og utnyttelse

Informasjon om prosjektet og resultatene formidles i vårt nettverk. Det vil blant annet være naturlig på samling for knutepunktskoler, hvor deltakerne er rådgivere i hørsel fra Statped samt representanter fra knutepunktskoler, Briskeby vgs. og Signo kompetansesenter.

Medlemmer av ressursgruppen vil bli brukt aktivt underveis i utviklingen av prosjektet samt vil få kjennskap til resultatene og erfaringene av prosjektet. Nasjonal behandlingstjeneste for hørsel og psykisk helse vil få informasjon om kurset. Dette vil sikre at mange sentrale aktører, som er i kontakt med målgruppen vil kjenne til elevkurset.

Kurset planlegges videreført i utadrettet tjeneste ved HLF Briskeby som et fast kurstilbud til elever. I forhold til ny læreplan vil det være meget hensiktsmessig å kunne tilby dette tilbudet fremover, da det er spesifikt knyttet opp mot elever med nedsatt hørsel og ikke ungdom generelt. Ungdom med nedsatt hørsel har en skjult funksjonshemming og er en sårbar gruppe. Erfarer dessverre at rådgivere og kontaktlærere på ordinære vgs. har liten kjennskap om dette. Det vil derfor være viktig å kunne gi et tilbud spesifikt til denne målgruppen, som de ikke kan få i arbeidet med livsmestring på sin hjemskole. Samtidig er det sentralt at

dette elevkurset gjennomføres i gruppe med andre hørselshemmede ungdommer, for at de kan møte, oppdage og reflektere sammen andre med samme funksjonsnedsettelse.

3. Gjennomføring

3.1 Prosjektleder og prosjektgruppe

HLF Briskeby kompetansesenter er eid av Hørselshemmedes Landsforbund (HLF). Kompetansesenteret består av tre selskaper, Briskeby videregående skole, HLF Briskeby rehabilitering og utadrettede tjenester og HLF Briskeby forskning og utvikling. Briskeby vgs. er en landsdekkende friskole for elever med nedsatt hørsel. Utadrettet tjeneste, i HLF Briskeby rehabilitering og utadrettede tjenester, arbeider med kompetansetjenester til elever i videregående opplæring, en nasjonal rådgivningsrolle.

Prosjektgruppen består av prosjektleder og prosjektmedarbeidere. I tillegg til en konsulent som benyttes hovedsakelig ved utvikling av metoden og ved faste møter gjennom hele prosjektperioden.

Prosjektleder Stina Helmen har lang erfaring i undervisning og veiledning med hørselshemmet ungdom, fra Briskeby vgs. og utadrettede tjenester. Har arbeidet som lektor i realfag, kontaktlærer og skolerådgiver på Briskeby vgs. i 10 år. Er nå leder for utadrettede tjenester, arbeider her med veiledning og oppfølging av ungdom med nedsatt hørsel i hele landet. Har et godt nettverk i skoleverket og hørselsfeltet.

Prosjektmedarbeider Inger Kristiansen er utdannet audiopedagog og ansatt ved HLF Briskeby, har vært prosjekt leder for prosjekt i Stiftelsen Dam. Har lang erfaring i å gi kompetansetjenester til ungdom med nedsatt hørsel både på individ- og systemnivå.

Prosjektmedarbeider Karin Jansen er ansatt ved HLF Briskeby, utdannet fysioterapeut samt livsstyrketrener. Har lang erfaring i å holde gruppekurs og individuell oppfølging av personer med blant annet utgangspunkt i mindfulness.

Prosjektmedarbeider May Lene Nystrand er ansatt på Briskeby vgs., utdannet sosionom og arbeider som leder for elevtjenesten. Har ansvar for oppfølging av elever på Briskeby vgs. på fritiden. Gjennomfører veiledningssamtaler med elevene om temaer som ikke direkte omhandler det skolefaglige, men andre behov og utfordringer ungdom med nedsatt hørsel møter i livet.

I ulike faser av prosjektet vil vi trekke inn flere ansatte ved HLF Briskeby, der det er naturlig og nødvendig i forhold til målgruppen, gjennomføringen og for å nå målet i prosjektet. Eksempler på hva som kan være aktuelt her er flere audiopedagoger, kursansvarlig fra, *kurs for yrkesaktive*, og ansatte ved Briskeby vgs.

Vi har opprett kontakt og startet et tettere samarbeid med phd. Karen Therese Sulheim Haugstvedt ved senter for helsefremmende arbeid ved Akershus universitetssykehus. (referanse til doktorgradsavhandlingen på s.8). Hun vil være spesiell sentral i første del av prosjektet med utviklingen av konkrete metoder for elevkurset. Sulheim Haugstvedt har utviklet et program om livsmestring på bakgrunn av forskning og utprøving på ulike pasientgrupper, *Self-Awareness through Values and Emotions*. Hennes forskningsbaserte kompetanse i samarbeid med vår konkrete erfaringsbaserte kompetanse på målgruppen vil gi en unik kombinasjon for å kunne utvikle og gjennomføre prosjektet.

I samarbeid med hennes forskningsbaserte kompetanse på livsmestring og vår erfaringskompetanse på ungdom med nedsatt hørsel vil det gi et meget godt grunnlag for å utvikle gode metoder, verktøy og et hensiktsmessig totalt program for elevkurs til den aktuelle målgruppen.

Vi har satt sammen en ressursgruppe med aktuelle personer fra ulike deler av hørselsfeltet som kan bidra med relevante erfaringer og kompetanse. Fra ressursgruppen vil vi innhente innspill, vurderinger og råd underveis i prosjektet. Nedenfor følger en nærmere beskrivelse av fagpersonene i ressursgruppen.

I ressursgruppen er en representant fra knutepunktskolene for elever med nedsatt hørsel. Personen er fagleder for knutepunktavdelingen på sin skole og har lang erfaring med undervisning av elevgruppen. Har bekreftet å kunne sitte i en ressursgruppe. De vil få tilgang til det utviklede prosjektet med mulighet for å selv benytte det og eventuelt videre utvikle det.

En ansatt som rådgiver hørsel i Statped har bekreftet å kunne sitte i en ressursgruppe. Personen har jobbet mange år i Statped, blant annet med å arrangere ulike elevkurs til ungdom og veiledning av ungdom med nedsatt hørsel.

Et annet medlem i ressursgruppen jobber som rådgiver ved Nav hjelpemiddelsentral Buskerud og arbeider blant annet med ungdom som har nedsatt hørsel. Hjelpemiddelsentralen er et ressurs- og kompetansesenter som gir råd og veiledning i tillegg til hjelpemidler. Vedkommende har kontakt med ungdommer, skoler og foresatt i forhold til dette. Personen har bekreftet sin deltakelse.

Det fjerde medlemmet i ressursgruppen er audiopedagog ved Akershus universitetssykehus, hun arbeider blant annet med oppfølging av unge med nedsatt hørsel.

En gruppe elever med nedsatt hørsel fra Briskeby vgs. «– referansegruppe med elever–» har blitt benyttet i forhold til å komme med innspill på denne søknaden. Vi har diskutert og drøftet tema livsmestring, behovet for et elevkurs og formen, samt erfaringer de har fra å være hørselshemmet ungdom. Dette har vært verdifullt i prosessen med utarbeiding av søknaden. Samme elevgruppe vil vi ha faste møter med, spesielt i første halvår av prosjektet. Det er sentralt med innspill fra elevene under utviklingen av elevkurset hvor sentrale temaer er hovedfokus på metode, samle kunnskap, rekruttere deltakere og plan for gjennomføring.

Brukererfaringer er viktig i arbeidet med prosjektet. HLFU vil bistå med sin brukerkompetanse fra noen av sine medlemmer. HLFU, HLF-ungdom, har medlemmer i alderen 13-35 år med nedsatt hørsel. Ungdommen har ulike erfaringer fra egen skolehverdag enten på ordinær hjemskolen, Briskeby vgs. eller fra hørselsklasser på ulike skoler. HLFU representerer en større variasjon enn referansegruppen med elever fra Briskeby vgs. og vil dermed være en nyttig brukerkompetanse.

I dette prosjektet er frivillighet ivaretatt ved brukermedvirkning fra HLFU. Kurset som skal utvikles er for elever i videregående opplæring og dermed behov for at prosjektet gjennomføres med ulike aktuelle fagpersoner. Prosjektgruppen, ressursgruppen, brukerkompetansen og referansegruppen med elever gir totalt et meget bredt grunnlag og bakgrunn inn i prosjektet. Ulike områder av fagfeltet innenfor de som arbeider med ungdom og nedsatt hørsel er representert. Dette er personer som til daglig arbeider med råd, veiledning og oppfølging. Konkret i forhold til hørsel, til skolehverdagen, ungdomstiden og sekundæreffekter av å ha nedsatt hørsel. Personene har lang erfaring innenfor sine yrker og har møtt utallige ungdom med nedsatt hørsel. Representanter både fra offentlige instanser, det praksisnære fagfeltet på ulike nivåer og ungdommen selv.

Styringsgruppe

Johanne D. Fossen	Prosjektansvarlig, leder av styringsgruppen FoU- medarbeider, HLF Rehabilitering og utadrettede tjenester as
Tone Grøttum	Daglig leder/Controller, HLF Briskeby Kompetansesenter as
Inge Bossen Thorsen	Daglig leder, HLF Rehabilitering og utadrettede tjenester as
Stina Helmen	Prosjektleder, sekretær i styringsgruppen Teamleder, HLF Rehabilitering og utadrettede tjenester as

3.2 Arbeidsplan: Organisering og styring

Fremdriftsplan:

Praktisk gjennomføring	Tidsrom
Utvikling av elevkurs <ul style="list-style-type: none"> - Opprette samarbeid og avklare samarbeidsform med alle involverte - Samle kunnskap - Utvikle program, rammer og kursinnhold for innhold og gjennomføring av elevkurset - Rekruttere deltakere 	01.01.22-30.06.22
Gjennomføringsfasen <ul style="list-style-type: none"> 1) første gruppe med elevkurs 2) andre gruppe med elevkurs 3) tredje gruppe med elevkurs - underveisevaluering 	1) 01.08.22-31.12.22 2) 01.01.23-30.06.23 3) 01.08.23-31.12.23
Sluttfasen <ul style="list-style-type: none"> - evaluering og oppsummering - sluttrapport - plan for videreføring 	01.08.23-31.12.23

Prosjektleder og prosjektmedarbeidere vil være ansvarlig for alle elementene i planen og gjennomføringen av de ulike fasene i prosjektet.

Figur 1: Aktiviteter/milepæler

År	2022				2023			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Aktivitet/kvartal								
Utvikling av elevkurs	x	x						
Gjennomføring gruppe 1			x	x				
Gjennomføring gruppe 2					x	x		
Gjennomføring gruppe 3							x	x
Sluttfase							x	x

Litteraturliste

Kermit P. 2018, *Hørselshemmede barns og unges opplæringsmessige og sosiale vilkår i barnehage og skole*. - Kunnskapsoversikt over nyere forskning. NTNU Samfunnsforskning

Haugstvedt KTS. (2012). *From helplessness between "either – or" to confidence in "both – and". Experiences of self-understanding among people living with longlasting health problems*. Medisinske fakultet, Universitetet i Oslo.